

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.

Mulțumite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Țarul în fruntea armatelor.

Arad, 16 Sept.

Evenimentele militare desfășurate atât de precipitat de pe frontul răsăritean determină pe Ruși la o mare, radicală reculegere a tuturor forțelor lor militare și morale pentru a ocoli catastrofa ce li-o pregătesc Germanii și Austro-Ungarii prin viguroasa ofensivă care durează deja de patru luni.

Se pune însă chestiunea dacă această renaștere nu-i întârziată, dacă ea mai dispune de elementele de valorificare: de un material ales de oameni și de munițiuni suficiente,

Cât privește conducerea armatelor rusești, ea a suferit acum câteva zile o schimbare surprinzătoare. Țarul Nicolae al II-lea s'a hotărât să curme rancunile înăsprite dintre Nicolae Nicolaevici și generalul Ruski, dușman al planurilor strategice și dintre același Nicolaevici și ministrul Sassonow, dușman al planurilor politice ale marelui duce. Autoritar și semeț războinicul Nicolaevici se credea, se vede, singur îndreptățit să aibă în mână cheia situației, să răspundă de destinele militare și diplomatice ale Rusiei.

Marele duce Nicolaevici a fost silit de țar să abdice din situația de generalisim, și să plece în Caucaz ca vice-rege, iar conducerea armatelor rusești a luat-o însuș țarul.

Nu se poate prevedea ce influință va avea asupra moralului soldaților venirea în cam-

panie a țarului ca suprem conducător. Țarul nu este înzestrat cu experiențe ostășești ale lui Nicolaevici, șef al partidului războinic din Rusia. Și nu este nici ca fizic atât de rezistent la oboselile campaniei. Construcțiunea sa corporală este debilă, caracterul său este potolit, blând, timid.

Pentru a-i reuși opera aceasta de regenerare a numit în trei părți ale frontului comandanți de armată pe trei cei mai populari generali ruși: Ruski, Ivanoff și Evert, iar lângă sine a oprit pe un general nepopular acasă, necunoscut în străinătate, general obscur, însă un soldat vechiu, însă un om înzestrat cu temeinice cunoștințe militare, însă o minte calmă. Acesta este generalul Alexejeff, numit de țar șef al statului major general rusec. Generalul care are să întregiască personalitatea soldășiască a țarului.

Deodată cu schimbarea aceasta în conducerea supremă se începe reorganizarea armatei rusești. Operă dificilă, care reclamă luni întregi. Ofensiva germano-austro-ungară însă, neslăbind în tenacitate, poate repurta încurând succese cari să nu mai lase timp de

reculegere Rușilor, să provoace noi complicații și desorientări.

După cucerirea cetății Brest-Litowsk armatele germano-austro-ungare au probleme de rezolvit în două direcții. Pe valea râului Pripet înaintează victorioasă armata lui Mackensen, înspre Pinsk, iar în sud până la Prut se desfășură frontul pe care operează generalii austro-ungari Pflanzer-Baltin, Böhm-Ermoli și generalul german Bothmer. În nordul râului Pripet, în legătură cu aripa dreaptă condusă de Mackensen, înaintează armata lui Leopold de Bavaria. Iar pe prelungirea nordică a frontului până la Marea Baltică se desfășură armatele grupului Hindenburg, centrul și aripa dreaptă fiind conduse de generalii Bülow, Eihhorn și Gallwitz.

Grupul Hindenburg, sprijinit de Leopold de Bavaria și Mackensen, tinde spre Petrograd, pe un teritor presărat cu nenumărate lacuri, dar foarte anevoios pentru o ofensivă de iarnă. Mai favorizați de teren sunt generalii austro-ungari cari tind înspre sud. Ziarele elvețiene vorbesc și de probabilitatea unei ofensive puternice pe stepele Basarabiei către Marea Neagră. Favorurile ofensivei de aici se explică din cauza terenului uscat, abundent și s'ar paraliza încâtva acțiunea împătritei înțelegeri pe mare împotriva Bosforului și Dardanelor.

Față de armate cu un spirit expeditiv ca cel pe care-l au armatele germane și austro-ungare, Rușii cu greu vor putea răspunde cu o organizație militară de egal nivel tehnic și moral, dupăcum sperează. Increderea în învingere a sdruncinat-o Nicolaevici, risipitorul cu nemiluita de vieți alese omenesți, floarea

Episcopul Cristea la Viena.

Cu prilejul petrecerii Sale în Viena P. S. Sa d. episcop Dr. Miron E. Cristea al Caransebeșului, a rostit următoarea cuvântare în capela română din Viena:

Văzând P. S. Sa biserica și intrarea tixită de public spune că nu poate pierde ocaziunea de a învăța poporul, unde-l vede adunat în număr mai mare, împlinind porunca dlui: „Mergând, învățați...”!

Din inscripția de pe perețele altarului vede, că această capelă, este jubilară întru amintirea domniei de 60 ani a M. Sale imp. și reg. Francisc Iosif I. Se bucură de aceasta, căci tocmai satisfacerea sentimentelor de loialitate față de tron și dinastie L-a adus și pe P. S. Sa să petreacă câteva zile în metropola monarhiei: O deputațiune mare a comitatelor și municipiilor din Ungaria a prezentat Joia trecută omagiile sale Domnitorului. Ca membri ai acestei deputațiuni au venit și 11 Români din 14 inși câți au fost aleși în diferite comitate locuite de Români. Am venit cu plăcere la Viena — continuă P. S. Sa — ca prin prezența noastră să reînnoim și noi expresiunea tradiționalei noastre loialități față de tron și de persoana glorioasă a nostru Domnitor în aceste zile grele și istorice, căci precum frații din Bucovina — așa

și Românii din Ungaria avem să-I mulțămim multe din drepturile câte le avem pe teren bisericesc și cultural.

Majestatea Sa a binevoit a atinge în răspunsul său și „vrednicia naționalităților din Ungaria”; dară mai mult decât orice cuvinte pline de farmec dovedesc loialitatea și patriotismul nostru înaltele calități ostășești și excelențele virtuți militare — recunoscute — ale multor sute de mii de ostași Români, cari — dacă sunt cu pricepere conduși — cu vitejie neîntrecută își varsă și jertfesc atât ca eroi singuratici cât și ca regimente compuse din Români sângele pentru tron și patrie.

În cursul imponentului cortegiu până la palatul împărătesc, Românii au fost plăcut atinși în multe locuri de aclamațiunile „să trăiască” ale membrilor coloniei române din Viena; iară la un loc, la o încrucișare de drumuri aclamațiunea coloniei române, în frunte cu preoții militari și cu figura venerabilă a părintelui ieromonah Sidorovici — paznicul moaștelor sf. m. Ioan cel nou dela Suceava — a fost chiar impozantă, mai fiind întărită și cu glasul soldaților români din Viena. Prin această manifestație colonia română din Viena a ținut să-și arăte din nou marea sa dragoste de neam și limbă, ceea ce aici este cu atât mai de prețuit, cu cât în marea acestei metropole cu neîntrecută cultură univer-

sală un picur de Români ușor se disolvă și se pierde fără de urmă.

De altă parte în zilele aceste întreg comitetul parohiei ort. române de aici, în frunte cu ilustrul președinte general Lupu și cu alții distinși membri, „Clubul Român” al meseriașilor de aci, și Societatea de caritate ad hoc a damelor române m'au întâmpinat cu sentimentele lor de călduroasă iubire fiiască, când am venit să-mi fac închinăciunile și proșternerea-mi smerită la sfintele moaște ale marelui mucenic Ioan c. n. patronul Bucovinei, pe cari această capelă le are sub adăpostul său. Folosesc prilejul de a privi această atenție, ca îndreptată spre întreg episcopatul român, din care și eu fac numai parte ca un smerit membru al său, și în deosebi ca îndreptate către I. P. S. mitropolit Vladimir al Bucovinei și Dalmației, stăpânul legiuit al bisericeii ortodoxe din aceste părți. Iar faptul, că astăzi vă văd, iubii credincioși adunați în număr așa frumos aici în casa Domnului, unde se cuvine să fie bunii creștini, mărturisește că Voi țineți nu numai la neam și limbă, la episcopii români, ci și la cea mai veche și mai importantă și sfântă instituțiune a poporului nostru, la biserica noastră, la legea părinților și strămoșilor noștri. Eu văd în această alipire de biserică garanția, că parohia română din Viena se desvoltă pe peatra din capul unghiului, pe temelia

poporului rusesc, și de muniții. Naționalismul țarului, al intelectualității rusești

a nu dispune de mijloacele materiale cari ar asigura o contraofensivă succesă.

Problema agricolă.

În noul număr al revistei „Democrația” ce apare în București găsim următoarele aprecieri cu privire la chestiunea agricolă a României:

Fără îndoială că preocuparea internă cea mai interesantă este aceea de viitorul recoltei actuale și din acest punct de vedere neliniștea agricultorilor este justificată. Dar manifestările lor iau prea mult caracter anologice cu suferințele unui om bolnav, care nu are însă conștiința limpede a răului și nu poate găsi remediul mântuitor.

S'a crezut că prohibirea exportului este piedeca cea mare în calea comerțului nostru exterior de cereale și că lipsa de organizație a căilor ferate înspre punctele de legătură cu Imperiile centrale îngreuiază transporturile, aducând mari neajunsuri exportului. Invocând aceste considerente s'a și vorbit de „dezastrul” produs prin politica economică a României și de alte asemenea grozăvii.

Totuși, deși interdicțiunile de export au fost ridicate, deși s'au luat suficiente măsuri pentru înlesnirea transportului spre frontieră, cu toate astea ușurarea așteptată nu s'a produs. Acest fapt pune și mai bine în evidență, că altele sunt cauzele adevărate ale crizei agricole în jurul căreia se fac agitații neîntemeiate.

În primul loc este închiderea Dardanelor, care împiedică singura cale de transport pentru un produs voluminos cum sunt cerealele, cari nu mai circulă pe căi de uscat nicăirea, decât pentru distanțe relativ foarte mici.

În al doilea loc este actuala politică economică a Austro-Ungariei și Germaniei. Aceste state vor să profite mai întâi de recolta lor internă, să reducă cumpărările din afară și să scadă prin aceasta prețurile mari oferite până acum. Prin această rezervă austro-germaniei speră să exercite și o presiune asupra politicii statului român, mai cu seamă în ceea ce privește transitul de munițiuni pentru Turcia. Recunoscându-se aceste cauze adevărate ale crizei agricole prin care trecem acum, timpul își va face și aici, ca și în chestiunea externă, opera sa. Chiar cei mai doritori de export își vor face convingerea că prin orice mișcare ar face nu pot nici să deschidă Dardanelele și nici să impună Germaniei și Austriei o altă politică economică decât cea pe care o fac.

Singura soluție practică a acestor dificultăți este ca în așteptarea deschiderii Dardanelor,

puternică și sigură a iubirii Voastre de buni creștini, buni Români și loiali cetățeni. Când Vă mulțămesc pentru dragostea, ce m-ați arătat, Vă pun la inimă să continuați și pe viitor a cultiva cu aceeași energie și jalușie virtuțile creștinești românești și cetățenești atinse în cuvintele mele, căci ele sunt nu numai o hrană sufletească pentru voi parohienii, ci viața creștinească și românească, al cărei puls se concentrează în această modestă dar frumoasă capelă, are să fie și un izvor curat, la care se adapă atâtea generații de tineri academici, atâția meseriași, soldați și alți Români de prin toate unghiurile. Atrageți pe toți și toate la sânul acestei bisericuțe, căci — precum în viața unui singuratic iubirea mamei nu se poate înlocui cu nimic pe lume, așa și în viața unui popor și mai ales la poporul român, sfânta maică biserică străbună — scutul și adăpostul nostru de veacuri — cu nimic nu se poate înlocui. Ba aici se potrivește mai bine decât ori și unde cuvintele lui Alecsandri: „Cred că treptat se pierde a neamului ființă, când el se depărtează de a bunilor credință”; adevărat de credința și legea străbunilor noștri. P. S. Să mângâie apoi cu cuvinte părintești pe soldații bolnavi și răniți și îndeamnă, ca după refăcătoare să continue

singura cale utilizabilă pentru exportul nostru de cereale, agricultorii să utilizeze creditul acordat de stat și de Banca Națională, iar datoria acestora este să acorde un credit cât mai larg pe cerealele recoltate.

Legionarii români.

Primum acest articol interesant însoțit de următoarele rânduri:

Cei mai mulți — cu deosebire compatrioții noștri — nu au cunoștință, că există legiunea română. Ori poate nu vreau să știe. Pentru aceea cred a face un bine cu publicarea datelor din articolul de față.

Cele scrise le-am experiat eu însumi în intervalul dela 17 Maiu până în 25 August — cât timp am avut fericirea a fi comandantul unei companii — de toate sunt numai 4 — de legionari, — unde am fost și decorat în Junie cu medalia mare de argint I clasă.

Pe la începutul războiului am auzit pentru primădată, că în Bucovina alături de legiunea polonă luptă legiunea română. De atunci până în luna Maiu a. c. despre aceasta din urmă nu am mai auzit nimic. — În Maiu, ajuns în Bucovina cu o companie de honvezi mi-a succedat să fiu împărțit în legiune — după multă umblare. Și de atunci până în zilele trecute am avut bucuria de a mă numi legionar român.

De mai multe ori am voit să Vă scriu una-alta din viața de front a legiunei române, dar totdeauna din „bunăvoință” inamicului a trebuit să abdic de această plăcere și să o iau — în baza poruncii primite — ori la un front ori la altul.

De astădată însă, cred, voi putea sfârși ceea ce am voit să încep de mult.

Legionarii români sunt ostași, ca de bună voie s'au dat în serviciul militar,

La începutul războiului Rușii pe legionarii români făcuți prizonieri îi spânzurau sau împuşcau — dându-le și numele de comitagii. Cauza acestui mod de tractare din partea Rușilor este a se căuta în faptul că în timpul acela legionarii erau îmbrăcați în straietele lor civile, și ceea ce le da aspectul de ostaș era singură „ciupița” și pușca — și aceasta din urmă sistemul vechiu „Wandel” — cu un foc. Și cu această armă nemodernă au câștigat legionarii luptele însemnate dela *Mestecănești, Bucsoia, Hatnaciocănești*, etc., — față de un dușman de 3—4 ori mai numeros. Abia prin Martie, respective Maiu, au primit și legionarii pușca modernă „Manlicher” — deodată cu uniforma. Acum sunt provăzuți cu tot ce e prescriș pentru un ostaș. Cea mai mare bucurie au avut-o legionarii, când li s'au împărțit „Manlicher”-urile. Am fost martor ocular, când în preziua unui atac, medicul batalionului întreabă pe un legionar, că nu simțeste ni-

a-și face datoria către Domnitor și țară. Îndeamnă pe toți să se roage lui Dumnezeu, căci numai el va fi în stare să readucă binecuvântata pace pentru lumea astăzi atât de învrăjbită. Să cultive iubirea către Domnitor și să nu uite nici pe I. P. S. arhiepiscop și metropolit Vladimir, ci să-l încunjure cu toată dragostea lor mai ales în aceste zile pribege. Să încunjure cu stimă și venerație și pe preacuviosul arhimandrit Eusebiu, care a educat mijlocit și nemijlocit mulți episcopi de legea sa, și pentru bogatul său isvor de înțelepciune și învățătură are aureola unei venerațiuni generale, și care petrece de mai mult timp aici.

În fine P. S. Să nu-și poate ascunde mândria, că fii ai eparhiei sale, a Caransebeșului, fac nu numai parte din membrii acestei parohii, ca buni bisericani, ci logojanul general Lupu este chiar conducătorul comitetului parohial. Se bucură că-și vede fiii în fruntea acțiunilor bune, îndemnând pe toți să sprijinească munca lor, ca puternicul și bunul început să ducă la tot mai mare progres, până vom avea aici o biserică vrednică de noi.

Binecuvântând pe toți, se roagă ca și sfântul mucenic Ioan cel nou să-l binecuvinteze acum și pururea Amin.

mica frică de ziua de mâne? Toți au răspuns arătând spre Manlicher, „acum nu ne e mai frică de nime în lume”.

Observ, că dela formațiunea ei, legiunea română e tot la front. A avut atâtea lupte, ca nici o altă trupă. În privința aceasta cred că singură legiunea polonă poate rivaliza cu legiunea română. Voiu aminti două lupte mai însemnate — între menumăratele atacuri — cea dela *Lehuceni Totul și Rarancea*. — În lupta dela Lehuceni — un sat la graniță între Bucovina și Basarabia — care luptă a ținut fără întrerupere 36 ore — legiunea română a dat dovadă pentru nu știu a câtea oară despre vitejia Românilor. Cu puține pierderi am alungat pe Ruși departe în Basarabia. După această luptă în ziua următoare — îmi spunc un ofițer ungar — care îmi privește compania mea de legionari:

„Igazán irigylem töled, ezeket a legényeket”.

El însuș a văzut lupta legionarilor la Lehuceni.

Peste 3 linii — de honvezi și Landwehr — cari erau înaintea lor — au făcut legionarii atac. Deodată din a treia linie de bătaie s'au văzut în prima linie. Această săritură au făcut-o pe „barbar”.

Greu lucru am avut de isprăvit câteva zile mai în urmă la Rarancea. Aici era așezată legiunea polonă — pot zice cei mai curajoși ostași de pe frontul Bucovinei.

Situația a fost așa, că dacă Rușilor le succedea ruperea frontului polon, o parte mare din Bucovina cădea iar în mâinile Rușilor. Aici, cu acest scop au început atacul Rușii cu 6 batalioane. Comanda noastră supremă însă a luat seamă de socoata Rușilor și de cu vreme trimite pentru întărirea frontului polon 3 companii de legionari Români.

Nici nu sosim bine și Rușii ne primesc cu un foc puternic din 10 linii. Comandantul legiunei polone, dă comanda ca legiunea noastră — 3 companii — momentan se ia lupta cu Rușii. Sase batalioane rusești au început atacul contra Polonilor puțini și cele 3 companii ale noastre, cari erau după 2 nopți nedormite și o zi de marș. Legionarii noștri însă nu cunosc foamea și oboseala, când e vorba de luptă. Incepem focul și noi. Lupta ține aproape 3 ore în care timp relativ destul de scurt, Rușii sunt de 7 ori asaltați. Morții lor erau unul peste altul. În această luptă compania III — de 210 oameni — face peste 350 prizonieri ruși și multă muniție dușmană cade în mâinile noastre. După luptă facem răfuiala, și ajungem la rezultatul, că cele 3 companii de legionari români au făcut peste 900 prizonieri, iar restul până la 6 batalioane al Rușilor au rămas pe câmpul de luptă.

Pentru această luptă au și primit mai mulți legionari decorații și diplome de recunoștință, iar în ziua luptei comandantul legiunei polone — sublocotenentul Ianoscheites — se adresează comandantului legiunei române cu cuvintele: „Mulțumesc de ajutor. Iți pot spune, că cei mai buni ostași în lume sunt Români, Polonii și Croații. Austria poate să fie mândră (Kann stolz sein) că are pe Români bucovineni”. — Observ că comandantul legiunei polone a fost martor ocular la întreaga luptă. El în persoană s'a convins despre curajul Românilor legionari.

În timpul din urmă legionarii fac pe „tatăl familiei”. — Când în vre-o parte a frontului Rușii se obrăznicesc din cale afară, legionarii sunt comandați să facă ordine. Apoi las' pe ei. Nu numai resping atacul, dar totdeauna merg în contra-atac. Și aceasta o fac de celea mai multe ori fără poruncă. — pe socoata lor.

Când e liniște pe front, legionarii află modul de a se putea întâlni cu Rușii. Nu de mult 4 legionari aduc vre-o 10 prizonieri ruși. Li întreb unde i-au prins? Ia ce unul începe a istorisi: „Am gândit că până ce vom face cu toții atac, să merg eu singur la Ruși să văd ce mai fac — și dacă pot să-mi câștig o pereche de ciubote. Țștia 3 au zis, că și ei vin cu mine — și am plecat toți 4. Când ne-am apropiat de drotul ce se află înaintea Schützengramului Rușilor, cești 3 au rămas dincoace de drot, iar eu am trecut drotul. Nu merg nici 10 pași și zăresc un Ruș, durmind în iarbă. Mă duc încet lângă el și încep să-i trag jos ciubotele. Când una era deja aruncată peste drot, Rușul se trezește și începe a striga. Ca din pământ răsar încă 9 Ruși și vreau să-mi ieie pușca. Eu mă dau cu ei la târg — și târguim — până pe neobservate vin și cei trei legionari, cari au rămas dincolo de drot. Rușii însă au crezut că vor veni mai mulți — fiindcă cești 3 când au fost lângă

noi — strigau îndărăpt să mai vie și ceilalți — și și-au aruncat puștile predându-se. Acum i-am adus aici. Dar cismele sunt acum ale mele”.

Cazuri de acestea nu sunt rari în viața de front a legionarilor. R. P.

Tarigradul.

Constantin XI Paleologu cel din urmă împărat al Tarigradului.

Chipul vitejesc și gânditor al acestui apărător al împărăției grecești a fost dat la lumină de către Francisc Herczog, în lucrarea sa numită *Byzance* pe care a tălmăcit-o în limba franțuzească Gulielta Huszar.

Se găsește la Luvru din Paris un manuscris de preț care ne amintește de nenorocitul împărat. Zărim chipul frumos al celui Vasilevs grec, trăsăturile sale blajine, barba albă, desfăcută ca aceea a lui Carol cel Mare, înfățișarea mândră dar îngrijorată, care îi dă un caracter de melancolie majestate.

Înainte să fie ales împărat al Tarigradului domnea departe într'un colț al Moreei. Conacul său este încă acolo, aproape de Sparta. Ar fi urmat acele zile fericite, în țărișoara sa, dacă moartea fratelui său Ioan n'ar fi întrerupt cursul acestei domnii patriarhale.

Un trimis al împărăției sosi la 6 Ianuarie 1449 la conacul din Mistra, aducându-i skiptrul și cununa, semnele noii sale puteri. Dar vai! el știa mai bine decât ori și cine că această putere îi era fără noroc!

Împăratul grec un, mai putea să depășească mahalalele Tarigradului fără să nu întâlnească pe ienicerii Sultanului.

Noul basilevs în fruntea alaiului împărătesc când pătrunse în cetate prin poarta cea de aur, după obiceiul împăraților celor dintăia sa, văzu bine că în acest alaiu era numai durere și moarte! El zări, în calea sa, fețe răutăcioase, ochi vicleni cari se întorceau dela dânsul cu priviri piezișe, ca pete cari nu se plecau la trecerea lui.

Când acest alaiu se oprea din mers, în vreme ce stavroforii purtau înaintea lui crucei de aur, presărate cu pietre nestimate, iar preoții, sub cutele prapurelor ce fâlfâiau, cu cădelnițele de argint tămăiau norodul Constantin XI auzea cuvinte dușmănoase, nedrepte, dureros de sălbatic.

În clipa acea, simți că nu e pe placul norodului. Iar poporul nu-l dorea căci el încercase cu cinste să se înțeleagă cu biserica cea dela apus, păpistășească, ca să mântuie împărăția și pe poporul ei și pe toți creștinii.

Dar fețele bisericesti din Tarigrad nu voiau cu nici un chip să jertfească iubirea lor proprie în folosul țării lor.

În clipa chiar când Mohamed II clădea pe țărmul Bosforului cetățuia Rumeli Hisar, fețele bisericesti erau învrăjbite și se certau grăind asupra cuvintelor: Duhul sfânt purcede nu numai dela Tatăl ci și dela Fiul.

Și atât de asmuțite erau patimile încât unii din sfetnicii împărăției și chiar unii din megaduxi strigară:

„Mai bine turbanul Sultanului decât tiara Papei”.

Ajuns în Vlaherna, palatul împărătesc, de unde putea zări mărginile împărăției sale și năvălirile Turcilor, stăpâni pe Adrianopol, Elepont și Propontida, zise marelui postelnic să nu facă pregătirile pentru ungerea sa ca împărat. Plăți din banii săi chiar furturile făcute în vistieria țării de către sfetnicii Manuil Iagaris și Neofitos din Rodos.

Dar când norodul nesățul de plăceri și jocuri, văzu că alaiul ungerii nu se mai face, începu să cârtească. Nemulțămirea norodului se sfârși printr'o răscoală în ziua de 12 Decembrie 1452 atunci când trimisul Papei dela Roma, episcopul din Sabino a slujit în sf. Sofia liturghia după obiceiul apusenilor.

Atunci nefericitul Constantin XI, văzând că totul este pierdut, hotărî să moară ca ostaș. În prețuia năvalei celei din urmă a Turcilor, s'a dus la sf. Sofia și acolo s'a împărtășit cu sf. grijanie, întocmai ca un ostaș de rând și un bun și adevărat creștin.

Această împărtășenie a împăratului, în marele și nesfârșitul naos plin de luminile sfesni-

celor de aur, desnădăjduit de apropierea peirei, a fost povestită de duhovnicul care n'a putut să-și reție lacrimile dându-i sf. grijanie, simbol al jertfei supraomenești și al celei Dumnezești.

În vremea celor din urmă zile ale vieții sale turburate, vorbind cu rudele sale le-a amintit de Sparta a cărei Domnitor a fost. A stăruit asupra acelor virtuți sănătoase și simple, care dau viață popoarelor și tărie împărățiilor. Și, aruncând o privire împrejurul lui, peste Tarigradul molesit spuse:

„Poporul nostru, multă vreme fericit, n'a știut să-și păstreze norocul. Trebuie să ne curățim sufletele în amărăciunea armelor, întărind inimile noastre în redesteptarea zilei care va însufleți slobozenia noastră și a urmașilor noștri. Această zi este departe, vai! Câte suferințe, câte smerenii înaintea acestei lumini dorită cu atâta însufletire! Dar această zi va sosi, o prevăd. Va sosi când încercarea va fi îndestulătoare pentru reînșănătoșirea și reînvierea noastră.”

„Atunci urmașul acestui Mohamed, care năvălește spre cetatea împărătească, va vedea popoarele reținute bătând la poarta cea de aur cerând moștenirea împăratului Constantin”.

D. Caselli.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 15 Septembrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: La frontiera Basarabiei trupele noastre au respins un atac rusesc. Lângă Nistru și în pozițiunile noastre la ost de Buzaz e liniște. În toate celelalte părți ale frontului nostru din Galiția și Wolhynia s'au început noi lupte grele fără rezultat pentru dușman. La nordost de Dubno dușmanul a pierdut cu prilejul unui contraatac nereușit, afară de mulți morți, 6 ofițeri și 800 soldați, pe cari i-am făcut prizonieri. În lupta aceasta am cucerit și 3 mitraliere. Regimente ungare din armata comună, precum și batalioane de honvezi și regimentul 79 din Ottocan, sub conducerea direcționată de o judecată neatârnată a comandantilor lor, au dat noi dovezi despre aptitudinea lor militară probată în războiu. În circumferența de mlaștini păduroase a Stryului și Pripiet, cavaleria noastră a respins în zilele din urmă numeroase trupe de cavalerie dușmană. În Litvania, trupele ces. și reg., cari luptă în Litvania au ajuns împreună cu aliații noștri până la Sezara.

Pe frontul italian: La granița Tirolului au avut loc și ieri obișnuitele dueluri de artilerie. La granița Carintiei lupta de artilerie a devenit în unele puncte foarte vie. La ost de strămoșia Ladinut trupele noastre au ocupat și au atacat pozițiunile dușmane de pe coama de munte ce se înalță la sudost de muntele dela graniță Hindevig-Kogel. Pe frontul litoralului, artileria italiană a bombardat pozițiunile noastre cu o violență potențată. Atacurile dușmane întreprinse în sectorul Iaworcek și Vrsic împotriva pozițiunilor noastre s'au prăbușit. Tot așa au dat greș în sectorul Doberdo obișnuitele încercări ale dușmanului de a se apropia de pozițiunile noastre.

Berlin, 15 Septembrie. — Se anunță dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Pe Hartmannswellerkopf am împiedecat cu tirul nostru o tentativă de atac al Francezilor. Lângă Rechesy (în apropiere de granița Helveției) am observat un balon captiv, pe care l'am puscat. Balonul a căzut la pământ.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: La vest de Dünaburg luptăm la capul de pod. La Solaki (la sudvest de Dünaburg) am respins cavaleria dușmană. Lângă Vilia, la nordost și nordvest de Vilna am respins contraatacurile dușmanului. La ost de Olyta și Grodno ofensiva noastră a progresat. La sud de Niemen, am ajuns în unele puncte până la Serara. Am făcut prizonieri, număr rotund 900 Ruși.

Grupul prințului-mareșal Leopold de Bavaria: L'am respins pe dușman dincolo de Sezara.

Grupul mareșalului Mackensen: Continuă urmărirea în direcția spre Pinsk. Numărul prizonierilor a crescut peste 700.

Pe frontul sudoriental: Trupele germane au respins în mod sângeros atacurile dușmanului.

Constantinopol, 15 Septembrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul dela Dardanele: În sectorul Anaforta-Ariburnu, trupele noastre de recunoaștere au întreprins, în noaptea spre 13 c. în diferite puncte eficace atacuri de surprindere împotriva tranșelor inamice. În 13 Septembrie artileria noastră a bombardat cu succes locurile de concentrare ale trupelor inamice, precum și coloanele de alimentare și pricinuindu-le mari pierderi le-a împrăștiat. În regiunea Ariburnu am distrus o pozițiune a artileriei dușmane și 2 locuri de observare bine întărite ale acesteia. În regiunea Sedilbahr, artileria dușmană a bombardat fără succes, timp de jumătate oră o parte a tranșelor noastre din centru.

Pe celelalte fronturi nu se semnalează nimic important.

Nouă ciocniri la granița greco-bulgară.

Salonic. — Se telegrafiază din Drama direcțiunii jandarmeriei din localitate că a avut loc o ciocnire între soldații bulgari însoțiți de comitajii și grâncerii greci, în districtul Buk. Lupta a durat peste o oră.

Grație întăririlor trimise din Drama, banda a putut fi respinsă.

Tarul la Vilna.

Roma. — Se telegrafiază din Paris că se pregătesc mari evenimente între Riga și Vilna, unde se află și tarul.

Rușii se tem că vor pierde Basarabia.

Berlin. — Forțele principale rusești precum se vede au primit însărcinarea de a închide drumul Germanilor spre Petrograd și să menție cu orice preț Basarabia, nu atât din punct de vedere strategic, cât politic.

Șefii opoziției bulgare pentru politica lui Radoslawow.

Sofia. — Corespondentul ziarului italian *Corriere della Sera*, a avut convorbiri cu șefii opoziției bulgare, Ghenadiev, Gheșov, Malinov, și s'a putut încredința că și aceștia au puțină nădejde într'o înțelegere pacinică între Bulgaria și Serbia și că ei sunt decizi să acorde cea mai largă încredere politice externe a guvernului Radoslavov.

Franța trimite trupe în Serbia.

Rotterdam. — Ententa prevede o mare ofensivă austro-germană contra Serbiei. De aceea îi vine în ajutor. Așa din Sofia se anunță că conducerea armatei franceze a organizat noi trupe de ajutor numind pe generalul Serrail de comandant al lor. Trupele acestea vor debarca la Salonic și cu trenul vor porni în Serbia.

Roma. — Se desminte din Paris svonorile după cari o armată franceză ar fi trimisă în Serbia ca să întărească armata sârbească.

România și Bulgaria se tin imprumutat în saș.

Sofia. — *Evenimentele din România sunt urmărite aci cu atențiunea cea mai mare. Aproape zi fiecare zi sosesc știri pripite despre mobilizarea României, dar cercurile de cădere de aci sunt convinse că România nu se va mișca la nici un caz înainte de Bulgaria. De altă parte Bulgaria iarăș, pe cât îi este posibil, nu voeste să înceapă înainte de România. În acest cerc se învârtă acum întreagă politica din Balcani.*

Schimb de telegrame între țar și regele Angliei.

Rotterdam. — Tarul, luând comanda supremă a armatelor sale a trimis regelui englez următoarea telegramă:

În timpul critic, prin care trece imperiul meu, m-am decis să iau comanda supremă peste armatele mele. Cu acest prilej îmi exprim convingerea, că cu ajutorul lui Dumnezeu sfertarea comună a aliaților va încorona cu biruință definitivă acest războiu sângeros.

Regele Angliei a răspuns cu următoarea telegramă:

Cu multă satisfacție am luat cunoștință de hotărârea Voastră. Credința mea e că cu ajutorul lui Dumnezeu armatele Voastre viteze împreună cu aliații vor eluipa biruință definitivă și vor câștiga o pace cinstită și rodnică. Gândurile mele sunt în aceste timpuri fatale mai mult ca oricând, la Voi.

INFORMAȚIUNI

Arad, 16 Sept. 1915.

Două metode soldățești.

Sunt două metode pentru a cuceri o țară, aceea pe care o numim barbară, și aceea care face din soldatul cuceritor un pregătit al civilizației, și pe care o numim Romană.

În primul caz, o brută care abuzează de puterea sa, pradă, masacrează, pustiește, distruge pe măsură ce înaintează isvoarele naturale ale țării și prea puțin îi pasă de dificultățile sărăciei și de ura acelor care vor veni în urmă cu misiunea de a reorganiza viața.

Din contra, Romanii au dat o admirabilă pildă cu a doua metodă de cucerire.

Omul pe care-l trimiteau să ducă în depărtare Vulturii imperiali, era nu numai un general, ci un proconsul, adică un personaj în același timp și soldat și civil, care era însărcinat să orânduiască la Romanii, să cucerească țările cucerite.

Acest bărbat nu distrugea, păstra; nu recurgea la forță.

El justifică cucerirea prin progresul de tot felul și prin procedeele ce le întrebuinta.

Aceasta e metoda ce trebuie s'o ia cucerirea modernă față de indigeni și de civilizațiile anterioare.

Recrutarea clasei 1918 în România. Se anunță din București: Deoarece recrutarea clasei 1917 s'a făcut în Ianuarie 1915, s'a luat dispozițiuni ca dela 1 Septembrie să se procedă la recrutarea clasei 1918.

Dăruiri. Pentru spitalele dela Seminarul român și dela Alumneii, de sub conducerea mea, am primit suma de 40 cor. dela d. Zenovie Brădean, teolog absolvent, din Beliu (Bihor), adunată cu prilejul unui concert, și 140 pahare dela d. Fischer Mór, din Arad. Primească mulțumirile mele. — Arad, 16 Septembrie. Livia Dr. Vuia.

Când se va întruni iarăși camera ungară. O agenție de știri din Budapesta află din sursă semioficială că camera se va întruni pentru o scurtă sesiune în luna Noemvrie, asta în vedere că bugetul provizor a fost votat numai pe termenul până la 31 Decembrie.

Epilogul procesului Rutenilor ruso-fili din Maramurș. Cureta de cassatie în ședința de ieri își azi a aprobat sentința tribunalului din Maramurș, adusă contra lui Alexandru Cabaliuc și celor 31 de complici ai acestuia cari au fost osândiți la închisoare pe mulți ani pentru agitațiile lor rusofile îndreptate contra statului ungar. Cabaliuc a fost condamnat la 4 ani temniță de stat. A fost achitată numai femeia Fedora Fițai, iar inculpatului Gheorghe Voropciuc, îi s'a schimbat osândă de 9 luni temniță de stat în temniță ordinară.

Constituția etnică a Serbiei actuale. D. Samuel Bordjanin într'un studiu publicat în „Echo de Bulgarie”, arată că criticile sârbești cu privire la Austro-Ungaria sunt neintemeiate, deoarece chiar Serbia e un conglomerat de rase balcanice și numai pe unele locuri elementul sârb e într-o cântă superior.

În statisticele lor Sârbii, pentru a nu aminti pe Români, Bulgari, Albanezi etc., trec locuitorii după confesiuni și nu după naționalitate.

Bulgarii și Albanezii sunt trecuți sub tăcere, iar de Români abia de se face o slabă mențiune.

După statistica oficială din 1913, din 2.957.207 de locuitori, în Serbia erau numai 132.995 străini: Valahi, Albanezi, Evrei etc. De Bulgari nici pomeneală; de Români, cari sunt în număr de 250.000 abia se amintește. După statisticele oamenilor serioși în toată Serbia actuală locuiesc 1.460.381 străini, printre cari și 278.767 Români în părțile de curând anexate ale vechei Serbie și a Macedoniei. Celelalte popoare sunt: Bulgari, Albanezi, Turci, Greci etc.

Datele acestea sunt luate din un raport al dlui Vujici, șef de serviciu la ministerul de interne din Serbia. În vechea Serbie asupra căreia Sârbii ridicau înainte de războiul balcanic pretenții șgomotoase, sunt abia 100.000 Sârbi.

Ostilitatea contra Rușilor și Englezilor în Persia. Se vestește din Bagdad că consulii rus și englez din Kermansah, cari fugiseră la Ha-

madan, întorcându-se iar la Kermansah au fost atacați pe drumul spre Kergaver de triburi. O ciocnire a avut loc în cursul căreia numeroși membri ai caravanei au fost uciși. Consulii au fugit înspre Abdan. În această luptă englezii ar fi pierdut 2000 morți.

Forțele rusești cari se aflau la Azerbidjan au fugit înspre Chei. Ostilitatea contra Rușilor și Englezilor ia în toată Persia pe zi ce merge o extensiune mai violentă.

Refugiații Ruși. „Novoje Vremja” vestește din Rogacev, că pe șoseaua națională Varșovia-Moscova se află o caravană, compusă din 60.000 persoane din guberniile Cholmsk, Lublin și Lomza, care se refugiază.

Numărul refugiaților din gubernia Kievului trece de o jumătate de milion. Foaia desminte șvonul, că în Kiev ar domni panică.

Delapidări la căile ferate ruse. Ziarul „Rieci” anunță că o mulțime de șefi de gară, ai liniei ferate sud-vestice au fost arestați pentru delapidări și reținerea cu săptămânile a transporturilor pentru armată în gări.

Cine a inventat șrapnelul? Citim în „La Nature”: Până în 1874, epocă în care generalul englez Henry Shrapnell, inventatorul obuzelor cu gloanțe, făcu cele dintâi experiențe, nu se întrebuintau decât proiectilele sferice, umplute cu substanțe explozibile.

Shrapnell a avut cel dintâi ideea de a încorpora în obuze gloanțe sferice și tocmai atâta pulbere cât trebuie pentru a le face să explodeze. El aglomeră gloanțele cu ajutorul sulfului topit, menajând sub ele un spațiu rezervat substanței explozibile.

Armata engleză a adoptat fără întârziere aceste obuze cu gloanțe, cari prezintau încă pe atunci multe imperfecțiuni, dar a căror efecte ucigătoare fură cu toate acestea resimțite de soldații francezi, în timpul campaniilor din Portugalia. Într-o scrisoare adresată lui Sir John Sinclair (13 Octomvrie 1808), Wellington recunoaște marile servicii pe cari aceste proiectile le-au adus trupelor britanice în două lupte și cere ca Shrapnell să fie recompensat după cum merită, „pentru dibăcia și știința pe care a adus-o în perfecționarea invenției sale”.

Bine înțeles, de atunci și până acum, invenția sa a fost mereu perfecționată. În șrapnelele de modelul cel mai recent, pe cari le întrebuintează tunurile franceze de 75 mm., gloanțele sunt înecate în pulbere, care la rândul-i este amestecată cu o substanță specială, care împiedecă ruperea corpului obuzului în momentul țurului. Fiecare șrapnel conține aproximativ 300 gloanțe de câte 12 grame, fabricate din plumb întărit cu antimoniu, — gloanțe cari capătă dela încărcătura interioară o sporire de viteză de aproape 100 metri pe secundă.

Ultima oră.

ROMÂNIA SE PREGĂTEȘTE DE RĂȘBOIU.

București. — Ministrul de rășboiu al României a dat o ordonanță în baza căreia vor fi revirate pentru armată până la 20 Octomvrie toate automobilele și animalele de ham.

București. — O ordonanță regală dispune ca începând din 14 Septembrie toate căile ferate vor fi puse la dispoziția ministerului de rășboiu.

ROMÂNIA ÎN PRAGUL HOTĂRÎRII.

București. — *Oficiosul guvernului român „L'Independance Roumaine” scrie:*

„Criza și-a atins culmea. Fiecare moment poate să ne aducă evenimentul decisiv. Presa și opinia publică e preocupată cu infrigurare de marea problemă că oare România va intra în rășboiu sau rămâne neutră. Guvernul nu se află acum în situație ca să dea un răspuns hotărât și definitiv, căci în răspunsul lui alții caută forța determinată pentru a face începutul.

CONTELE CZERNIN LA PRIMUL MINISTRU BRĂTIANU.

București. — Ambasadorul monarhiei contele Czernin l'a vizitat ieri pe primul ministru Brătianu. Contele Czernin a avut un lung schimb de vederi cu primul ministru și ministrul de rășboiu ai României.

LUPTE VIOLENTE PE FRONTUL DIN VOLHYNIA.

Budapesta. — *Se anunță dela cartierul presei: Pe frontul din Galiția orientală și din Volhynia Rușii continuă să atace mereu. La ost de Strypa au loc ziua-noaptea asalturi.*

CONFERINȚELE ANTANTEI PRIVITOR LA HOTĂRĂREA ROMÂNIEI.

Sheveningen. — Din Paris se anunță: În ministerul de externe francez au loc conferințe importante între ambasadorii Rusiei, Angliei și Italiei și miniștrii români la Londra și Paris privitor a hotărârea definitivă a României.

ROMÂNIA RETINE MARFA TRIMISĂ DE BULGARIA.

Sofia. — România a reținut marfa trimisă de Bulgaria pentru monarhie și Germania în cantitate de 1000 vagoane. Rămânând demersurile guvernului bulgar fără nici un rezultat, s'a ordonat ca oficiile de vamă din Bulgaria să oprească 30 procente din marfa destinată pentru România. În aceasta e socotită și marfa trimisă din Salonic în cantitate considerabilă pentru România.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

AVIZ.

Persoanele, cari trimet sume de bani prin mandat postal, sunt cu insistență rugate a scrie pe dosul mandatului (partea liberă a cuponului) în ce scop anume se trimite suma, și a adresa mandatul exclusiv

ADMINISTR. ZIARULUI „ROMÂNUL”, iar la nici un caz nu la adresa vreunor persoane private. (Librăriile străine socot spese și detrag rabat). Totasemenea s risorile, cari aparțin redacției ziarului (ca manus rise etc.) să se adreseze pt. redacție, iar cele administrative (în chestii de abonament, publicațiuni taxabile, inserțiuni, reclame, schimbări de adresă, reclamări etc.) să se adreseze pt. administrație.

ADMINISTRAȚIA ZIARULUI.

Publicare.

UN TÂNĂR, vărsat în afacerile notariale se caută cu aplicare momentană în cancelaria notarială din Rășinari (Resinăr, Szeben m.) Condițiuni favorabile. A se adresa subscrișului

(Ca 2514—3) IOAN JURCOIU, notar com. (Resinăr)

Concurs.

Pentru ocuparea alor 10 (zece) locuri libere la Masa studenților academici „Dr. Aurel Mureșianu” din Cluj se deschide concurs cu termen până la 24 Septembrie n. c. la direcțiunea institutului de credit „Economul” — Cluj.

Cererile vor fi însoțite de următoarele documente: a) indice ori atestat de maturitate, b) atestat despre starea materială a părinților, precum și despre numărul membrilor familiei, c) declarație că au luat act de conținutul regulamentului „Mesei” și se vor conforma aceluia, d) declarație dacă au vre-un stipendiu sau nu. Beneficiarii din semestrul trecut, cari nu au satisfăcut condițiilor și nu se vor scuza temeinic, nu vor fi luați în considerare.

Cluj, la 14 Sept. n. 1915.

Directiunea institutului de credit „Economul”

E 2513—1) Cluj.